

A TROMBITÁK VÁROSA, SOROKSÁR

Éppen a Schubert Ferivel beszélgettem a Rádió pagodája előtt — féllábon állva — két lemezfelvétel között, egy szoprán női hang s trombita kettős felvételének szépségét és lehetőségét latolgattuk, amikor szólt a szerkesztő, felkért, írjak cikket: a soroksári trombitásokról szóljon, illetőleg arról, hogyan alakult ki az a helyzet, hogy mi szinte megszálltuk a fontos budapesti nagyzenekarok trombitáshelyeit, immár hosszú ideje. Ezzel otthagytam. Ott maradtam a stúdióban az állandó veszélyt jelentő piros lámpával — felvétel indul! — és az igen terhes gondolatokkal, hogy felkértek egy nekem sem érdektelen, a soroksári trombitásokról szóló cikk megírására.

Az írás megmarad

Most meg itt ülök és írok, és azon lűnődöm, mikor csináltam ilyesmit; egyáltalán milyen ritkán ír a magamfajta — persze a kottát kivéve. Mindent telefonon igyekszem megoldani. Riporterek sokszor kérdezték az évek során ebben a témában is, és nem is mondhatom, hogy rosszul éreztem magamat közben. Igaz, míg beszéltem, a trombitám általában a kezemben volt, abba kapaszkodtam, valahogy biztonságot adott és ha lehetett, még meg is fújtam. Ezek a rádióriportok, úgy érzem, elszállnak az éter hullámain különbözőbb visszhang és felelősség nélkül. De az írás olyan, mint a hangfelvétel, ezért — mint azért is — keményen felelősséget kell vállalni, mert százszor visszahallgatható, visszalapozható, a szövegrészletek kiemelhetők.

De mikor is írtam utoljára ilyen módon? Talán akkor, amikor Bartl József festőművész megkért, nyissam meg a kiállítását. Arra készülve elég sokat körmöltem. Nem véletlen, hogy ez jutott eszembe. A főiskolai tanterem falán ugyanis egyetlen díszként Bartl által festett olajfestmény, egy csendélet lóg, egy gyönyörű, régi vágású trombitát ábrázol — no ez érdekes: CSEND-élet és TROMBITA. — Hát igen, azt hiszem, itt kezdődik igazán a mi történetünk. Bartl ugyanis soroksári festő, ezért csendeleteinek trombita a témája. Ez a bizonyos trombita még mindig birtokában van — úgy hiszem, nem adná egy Cézanne-képért sem —, de a hangszer igazi gazdája az édesapja volt, Bartl József szabómeszter, aki egész életében szabott, varrt — nyilván, hogy fia később festhessen —, de egyszer csak rájött, hogy valami hiányzik az életéből.

A „naiv trombitás”

Trombitálni kezdett. Sok hangszer alkalmas arra, hogy szórakozásból idős korban elkezdjenek rajta játszani, megszólal, tiszta hangot ad, élvezhető. A trombita nem ilyen. A hangokat meg kell szólni, a szülés minden fájdalommal együtt, sokáig ellenáll, és csak süvöltő, fölsértő hanggal honorálja a kísérletezőt. De Bartl bácsi — és családja — ki tudta várni, hogy a hangzavar formálható hangokká váljék. Mikor már eléggé megbízott tudásában, báli napokon hóna alá vette hangszerét, és elindult szerencsét próbálni a bálba. Hívatlanul. A meghívott fizetett zenészek már játszottak. Ő csak várt a sorára. Tudta, a trombita fárasztó hangszer, éjfél felé talán már megengedik, hogy játszasson. Persze, hogy megengedték. Felment a színpadra, játszott és boldog volt. Így lett tanult festőbarátom

apja „naiv trombitás”. Ez régen volt, én nem láthattam, de mesélik és elhiszem. Különben is ismerem ezt az érzést, hasonló lehetett, amikor úgy kilenc-tíz éves koromban (Dudlís néven) várakoztam a Molnár-szigeten, hogy beállhassak játszani a focicsapathoz. Ez csak akkor volt lehetséges, ha páratlanul voltak, vagy ha uram bocsá, Jeszúrt valaki. A fociban nem lehet elfáradni. Akkor nem lehetett.

Nagy érzés volt játszani a nagyok között. Mint ahogy nagy érzés lehetett játszani Bartl bácsinak is „a nagyok” között. De kik is voltak ők? Kicsit bajban vagyok, mert tudom, mindegyikükről lehetne írni külön cikket is, de most elég talán, ha azt mondom, hogy ezek közül a „báli zenészek” közül vagy tizen előbb-utóbb az ország legjobb zenekaraiban is nagyok tudtak lenni. Hogyan lehetett ez és lehet ma is, és miért éppen itt? A vérükben van? Az ország más helyein is élnek sváb zenészek. Budapest közelsége? Apáról tízra száll? — Túl egyszerű lenne. Nem tudom. Talán, mert itt a bálban is nagyon szépen kellett játszani, igényelték az emberek, és egy trombita Ländler-triója, ha jól játszottak, hasonló zeneiséget igényel, mint egy Haydn-, Mozart-, Schubert-szimfónia mezütt-tétele, nem beszélve Mahlerről vagy Brucknerről. De talán Bartl bácsi a megoldás. Soroksáron ilyen a környezet, a levegő, a klíma: idős korban, munka mellett készletést érzett, hogy megtanuljon trombitálni. Nem tudom. Lehet, hogy ez vagy a Sziget a titok nyitja. Tényleg, a Sziget!

A Sziget

Menjünk vissza a Szigetre focizni! A Geiger Misi — rokonság nem fűz hozzá, csak névazonosság, meg a foci, no és még valami; merthogy nyelvész diplomával a zsebében, komoly állást betöltve, elment a Galambos János bácsihoz trombitát tanulni, pedig mondtam, hogy már az első hangok kicsinholása is küzdelem —, de hát ez a soroksári klíma. És a János bácsinál élvezte a küzdelmet, olyan hangulata volt az óráinak. Mindenkit biztatott, hogy majd mellette fog ülni a Rádiózenekarban. Ő sem gondolta komolyan, de fontos volt, hogy aki tanul, bízzon magában. (Egyébként mivel én is nála kezdtem, ez egyszer bejött a jóslata.) Sosem felejttem el, Geiger Misi mesélte a Szigeten foci előtt: trombitaórán a feladott elődöt kezdte játszani, de János bácsi leállította, majd topogva, bi-

zonytalanul azt mondta, „nem jó, Misikém, ezt úgy kell... úgy kell játszani... mint a TELIHOLD”. (Nem lassan, nem érzékenyen, nem lágyan, nem dolce, hanem mint a TELIHOLD.) Azután megmutatta. Ő úgy született, hogy négy elemivel is professzor tudott lenni, és ha kellett, úgy trombitált, mint a „TELIHOLD”.

De lent a Szigeten focizott Polster Jóska, a helyi fuvaros Adonisz alakú fia, a Rádiózenekarból, aki, mivel mifelénk lakott, a Szigetre menet bejött hozzánk és játszott nekem. Mindig olyan nehézségi fokon, hogy a következő vasárnap foci előtt már én is el tudjam játszani, és én minden vasárnap azt hittem, már mindent tudok, amit kell. Milyen jó érzés ez akkor, mikor az ember szinte még semmit sem tud! Amikor azután Jóska úgy érezte, már eleget volt itthon és külföldre szökött, szinte természetes módon — és persze kemény próbajáték után — én kerültem a helyébe.

De lejött néha a Szigetre Schubert János — Subri —, a Rádiózenekar szólótrombitása is focizni, akinél szebb hangon igazán nem tudom, hogy lehet-e játszani. Lövésaitól kiszakadt volna a háló, ha a kapu helyett nem két cipő lett volna lerakva a földre. Ő annyira szerette a hangszerét, hogy szinte elégett bele. Nagyon korán hagyott itt minket.

Na és előfordult a pályán, mert nagyon szerette a

focit, Szabó Laci bácsi is, akiről már a Bartl bácsis részben kellett volna írjak. Ő volt a soroksári bálók snájdig szólistája, később a növendék katonazenészelkek megmentője és tehetségüknek tartós kibontója, és szinte természetes, hogy az Operazenekar oszlopos tagja. Közben teltek az évek. Soroksár „fejlődött”, a Szigetet magas, drága betonfallal vették körül, csakúgy, mint korábban az országot, de mi tovább fociztunk a dupla falon belül, igaz, a meccs végét néha a lovasrendőrök jelezték kardlappal. De azért jöttek az új játékosok.

Palotai Pista, jó cselező, kemény, modern csatár volt — később a Rádiózenekar csillogó hangú trombitása lett.

Szekeres Béla — a focipályán szélső típus, gyors lábú, lábánál csak trombitálása gyorsabb — helyet követelt és kapott a Rádiózenekarban. Édesapja, a filozófikus hajlamú Feri bácsi, a Ferencsik vezette Hangverseny Zenekarban bizonyította már soroksáriságát.

Somorjai Stefi jó érzékű, bár kissé kényelmes volt focistának — de nem volt kényelmes a gyakorlásban, így az Operaház zenekarába biztos favoritként került be.

Ahogy Szabó Laci is (ugye, ismerős a név?), a jó rúgó technikájú, de állandóan némi túlsúllyal küzdő középpályás, aki, mint mindenhová, az Operaházba is követte Somorjai Stefit, no meg persze az édesapját.

Schubert Feri (szintén második generáció), aki nagyon jól játszott a pályán, szervezte a játékot. Diplomás trombitás, a Honvéd Művészegyüttes tagjaként módosított, most a Rádióban irányít — zenei szerkesztő —, és időnként velem beszélget a Pagoda előtt, hogy milyen szépen szól a szoprán női hang s trombita ketős.

Zene hét trombitára

Még tudnám folytatni a csapatösszeállítást, és nem feltétlenül a tartalékokkal, de nem szeretném, ha grafomániával vádolnának meg. Különbösen is: eszembe jutott valami, amivel be is fejezem soroksári mesémet.

Az USA-ban, New Mexicóban tartottam előadást a világ minden részéből összegyűlt kollégáknak Magyarországi trombitás helyzetképéről. Hogy érdekesebb legyen az előadás, játszottam is, szólóban, zongorakísérettel, majd a „mi szól szebben hat trombitánál?” kérdés jó hangulatcsináló feltétele után lejátszottam egy híresen nehéz, hét trombitára írott zenedarab hang-lemzsfelvételét. Ezzel zártam az előadást. A gratulációk elhangzása után a legtöbben azt kérdezték, hogyan tudtam összeválogatni a kis Magyarországon ennyi jó trombitást, akik a lemezfelvételen játszottak? Akkor röviden, kissé nyeglén csak annyit választoltam, hogy szóltam foci közben a haveroknak, akik ott laknak a faluban. Ezt ők egyáltalán nem tekintették komoly válasznak, hitetlenül, már-már gúnyosan mosolyogtak.

Hát ez az írás talán arra is jó lesz, hogy elküldjem New Mexicóba, és ha elolvassák, utólag elhiggyék nekem, hogy van a világon egy kis helység, ahol ha el akarom játszani Altenburg hét trombitára írott darabját, csak le kell mennem a Szigetre, szólni a csapattársaknak...

⇒ Geiger György

Afotókat a szerző bocsátotta rendelkezésünkre